

TÜRKİYE CÜMHURİYETİ İLE ARNAVUTLUK CÜMHURİYETİ ARASINDA MÜNAKİT ŞEHBENDERLİK MUKAVELENAMESİ

TÜRKİYE CÜMHURİYETİ
İLE
ARNAVUTLUK CÜMHURİYETİ

Kendi ülkelerine müteakabilen memurini şehbenderi kabulü hususunu tanzim ve baş şehbenderlerin, şehbenderlerin ve şehbender vekillerinin müteakabil hukuk, imtiyazat ve muafiyatını tesbit ve kezaik bunların salâhiyetlerini tayin etmek arzusunda bulunduklarından bir şehbenderlik mukavelesi aktine karar vermişler ve

TÜRKİYE REİSİCÜMHURU:
TÜRKİYE CÜMHURİYETİNİN "Tiran, fevkalâde murahhas ve orta elçisi Tahir Lutfi Beyi,

ARNAVUTLUK REİSİCÜMHURU: Arnavutluk Cümhuriyeti

Hariciye Nazırı İlyas Bey (Veriyoniyi)

Bu hususta murahhasları olmak üzere tayin etmişler ve müşarileyhima usulüne muvafık bulunan salâhiyetnamelerini yekdiğerine badettebliğ atideki ahkâmı kararlaştırmışlardır:

MEMURİNİ ŞEHBENDERİNİN KABULÜ

Madde 1

Âli âkit taraflardan her biri diğlerinin ülkesinde baş şehbenderlikler, şehbenderlikler ve şehbender vekillikleri tesis etmek salâhiyetini haiz olacaktır. Şu kadar ki, istisna diğeri bilcümle devletlere de aynile tatbik olunmak üzere, tarafeyn lüzum görecekları mevaki müstesna tutmak hakkını muhafaza ederler.

Memurini şehbenderî meslekten ve kendilerini naspeden devletin tebaasından yahut fahrî ve tarafeynden biri veya diğlerinin tebaasından olabilir.

Fahri memurini şehbenderîye gelince, bunların tayinlerinden evvel, memuren bulunacakları devlet hükûmetinin siyasî tarikle muvafakatı istihsal edilmek lâzım gelir.

Madde 2

Aşağıda bu mukavelenamenin her neresinde şehbender tabiri kullanılırsa bu tabirden baş şehbenderler, şehbenderler ve şehbender vekilleri maksut olacak ve kezaik şehbenderlik tabirinden de baş şehbenderlikler, şehbenderlikler ve şehbender vekillikleri kastedilecektir.

Madde 3

Şehbenderler, tayin beratlarının ibrazı üzerine, memuren bulundukları memlekette müesses kavait ve eşkâle tevfi kan kabu ve tasdik edileceklerdir. Mezkûr şehbenderlerin serbestçe ifayı vazifeleri için muktazi exécutoire kendilerine bilâtehir ve bilâ harç ita olunacak ve bu exécutoire in iraesı üzerine vezaifi memuriyetlerini ifa edebilmeleri ve memuriyetlerine ait muafiyet ve istisnaiyetten istifade ettirilmeleri için, havzai memuriyetlerinin salâhiyettar makamları derhal tedabiri lâzimeyi ittihaz edeceklerdir.

Madde 4

Şehbenderliklerin re'si idaresinde bulunan zevatın mazeret, gaybubet ve yahut vefatları halinde, âli âkit taraflardan her birinin nizamatile muayyen sıra dahilinde, diğ er memurini şehbenderî vezaifi şehbenderîyi vekâleten ifaya bihakkin salâhiyettar olacaklardır.

Fahrî şehbenderliklerin re'si idaresinde bulunan zevatın mazeret, gaybubet ve yahut vefatları halinde siyasî mümessiller veya meslekten olan şehbenderler, mazereti, gaybubeti yahut vefatı vukubulan memuru muvakaten istihlâf etmek üzere bir zat irae edebileceklerdir. Eğer bu zat sıfatı resmıyeleri memuren bulundukları devletin hükûmetine evvelce bildirilmiş mesleğ e mensup memurini şehbenderî meyanından intihap edilmemiş ise bu hususta mezkûr hükûmetin muvafakati istihsal edilecektir.

MEMURİNİ ŞEHBENDERİN İMTİYAZAT VE MUAFİYATI

Madde 5

Mesleke mensup ve kendilerini nasb eden devlet tebaasından olan şehbenderlik rüesa ve memurini şehbenderler, (Şehbender vekilleri ve Kançılarlar) istimval, mükellefiyeti bedeniye ve ibatei askeriye, kezaik âkit devletlerin, herhangi bir makamı tarafından matruh, şahsi vergi mahiyetini haiz, bilâvasıta menkulât tekâlifi muafiyetinden müstefit olacaklardır. Şukadarki, memurini mezkûre emvali gayri menkuleye tasarruf ederler, teşebbüsâtı sınaiye veya ticariyeye vazedilmiş sermayeye malik olurlar. Ticaret veya her hangi bir sınaat veya meslek icra ederlerse bu muhtelif hususattan dolayı hiç bir imtiyaz iddia edemıyecekler ve aynı ş erait altında bulunan sair eşhası hususiye misilli rûsum, vergi ve tekâlîfe tâbi kalacaklardır.

Madde 6

Fahri şehbenderliklerin resi idaresinde bulunan zevat kendi Kançılarlık kalemile evraklarına muhassas mahaller için istinvallerden ve ibatei askeriyeden müstesna olacaklar ve bu zevat memuren bulundukları memleketin tebaasından olsalar bile mezkûr muafiyetten istifade edeceklerdir.

Madde 7

Beşinci maddede tadat olunan şehbenderlik rüesa ve memurini bu mukavelename ile kendilerine tanınan salâhiyetler hududu dahilinde ifa eyledikleri vazifelerine ait ef'aldan dolayı memuren bulundukları memleket mahakiminin hakkı kazasına tabi olmayacaklardır.

Bunlar kavanini mahalliyeye göre akallı üç sene hapis cezasını istizam eden cürümler müstesna olmak üzere, derdest veya kablelhüküm tevkif edilemeyeceklerdir; tevkif veya takibatı adliye halinde memuren bulundukları devlet hükûmeti bunların mensup oldukları siyasi mümessili sürati mümkün ile keyfiyetten haberdar edecektir.

Mumaileyhim, gerek mevaddı hukukiyyeden gerek (bir poliçenin imzası veya cirosu gibi) münferit muamelâtı ticariyeden dolayı, deyn için hapisten müstesna olacaklardır.

Birinci fıkrada mezkûr rüesa ve memurinin kâffesi şahit sıfatile hazır bulunmak üzere, memuren bulundukları memleketler mahakimi tarafından kendilerine vaki olacak davetlere icabet etmeğe mecburdurlar. Mesleke mahsus şehbenderlik rüesasını indeliktiza istimalarının muahhar fakat yakın bir terihe taliki için vazaifi resmiyenin acil icaplarından mütevellit manilerini esbabı meşrua olarak dermeyen edebileceklerdir.

Birinci fıkrada mezkûr rüesa ve memurinin kâffesi vazaifi memurelerinin ifasına müteallik bilcümle vakayi hakkında ifade vermekten ve yedlerinde bulunan evrak ve vesaik ve defatiri ibraz ve bunları tevdiden imtina edebileceklerdir.

Yukarıda zikrolunan imtiyazat ve muafiyat müstesna olmak üzere, Şehbenderlik rüesa ve memurini gerek mevaddı hukukiye gerek mevaddı cezaiye de memuren bulundukları devlet mahakiminin hakkı kazasına, tebaai mahalliye gibi, aynı şerait dahilinde, tabi olacaklardır.

Madde 8

Âli âkit taraflar Şehbenderliklerinin resi idaresinde bulunan zevat şehbenderhanenin haricî kapısı üzerine milletlerinin armasını havi lâvha ile baş şehbenderliği, şehbenderliği veya şehbender vekilliği kitabesini vazedeceklerdir.

Mumaileyhim eyyamı resmiyede kezalik diğer mutat ahvalde şehbenderhane üzerine memleketlerinin sancağını keşide edebileceklerdir.

Ancak şurası mukarrerdir ki, işbu alâmatı hariciye, hiç bir vakit bir melce hakkı tesis eder mahiyette telâkki edilemeyecektir.

Madde 9

Şehbenderhane mahzeni evrakı her zaman taarruzdan masun olacak ve memurini mahalliye mezkûr mahzeni evrak muhteviyatından olan evrak ve vesaik ve defatiri hiç bir bahane ile muayene ve musadere edemeyeceklerdir.

İşbu evrak, vesaik ve defatir, daima şahsî mahiyette olan veya tarafeyn memurini şehbenderîsinin icra edebileceği ticaret veya sanaate müteallik bulunan defatir, evrak ve vesaikten tamamen ayrı bulundurulacaktır.

Mahallî makamâtı adliye veya idariyesi canibinden işbu mahzeni evraka dahil evrak, vesaik veya defatirin tevdi veya ibrazı hakkında bir talep muvacehesinde bulunan âli âkit taraflar Şehbenderlik rüesa ve memurinin birisi bu talebi yerine getirmekte imtina ederse adlî veya idarî makam mumaileyhe karşı hiç bir tedbiri cebrîye müracaat edemeyecek ve bu mahiyetteki bütün müşkülât siyasî tarikle hallolunacaktır.

Madde 10

Beşinci maddede tadat olunan şehbenderlik rüesa ve memurini memuriyetlerine ilk defa hini muvasalatlarında veya müteakip altı ay zarfında kendilerine veya ailelerine ait mefruşat, melbusat, eşya ve esası beytiyeyi, muayene ettirmek şartile, gümrük resmi tediye etmeksizin ithale mezun olacaklardır. Bu istisna mevaddı istihlâkiyeye şamil değildir.

İhtiyacı resmiye için Şehbenderliklerin namlarına gönderilen defterler, başlıklı kâğıtlar, koçanlı defterler, pasaportlar, pasavanlar, şehadetnameler, pullar ve diğer vesaiki resmiye kezaik arma, sancak, mühür ve her türlü kalem levazımı resmiyesi dahi gümrük rûsumundan muaf olacaktır.

MEMURİNİ ŞEHBENDERİNİN VAZÂİFİ

Madde 11

Şehbenderler kendilerini tayin eden devletin tebaasını himaye ve beynelmilel hukuk ve teamûlât mucibince tebaai mezkûrenin bilumum hukuk ve menafiini müdafaa ederler.

Bu maksatla, mumaileyhim memleketeyn beyninde mevcut muahedat ve mukavelât ahkâmına muhalif ve tebaalarının hukukunu muhil her husustan dolayı itirazda bulunmak üzere havzai memuriyetleri dahilindeki makamâtı idariyeye müracaat edebileceklerdir. İtirazları makamâtı mezkûrece mesmu olmazsa, memuren bulundukları memleket hükûmetine, ancak kendi memleketlerinin mümessili siyasisi mevcut olmadığı takdirde, doğrudan doğruya müracaata salâhiyettar olacaklardır.

Şehbenderler, vazaifi memurelerinin ifası hususunda memuren bulundukları memleketin makamâtı aidesi nezdinde en vasi muaveneti ve en hayırhah muzaheretî göreceklerdir.

Madde 12

Şehbenderler, kendilerini tayin eden devletin kavanini mucibince mezun oldukları takdirde, kendi tebaalarının tevellüdat ve vefiyyatına müteallik beyanatı kabul ve bunların nikâhlarını, zevceynin ikisi de Şehbenderin mensup olduğu devlet tebaasından iseler aktedebileceklerdir.

Şurası mukarrerdir ki işbu madde ahkâmı alâkadar aşhası mezkûr sicilli nüfus vukuatını şehbenderin memuren bulunduğu memleketin makamâtı aidesinde tescil ettirmek vazifesinden vareste kılmaz.

Madda 13

Şehbenderler, kendilerini tayin eden devletin kavanini mucibince mezun oldukları takdirde, atideki hakları haiz olacaklardır:

1- Gerek Kançılaryada gerek alâkadaranın ikametgâhlarında ve yahut kendi milletlerine mensup gemilerde kendilerini tayin eden devlet tebaasından olan tüccar veya sair efradın ve sefaini mezkûre mürettebatının veya yolcularının yapmağa lüzum gördükleri beyanatı ahzetmek.

2- Kendi tebaasına pasaport veya diğer şahsî vesaik ita ve bilcümle pasaportları ve diğer vesaiki vize etmek.

Madde 14

Şehbenderler, kendilerini tayin eden devletin kavanini mucibince mezun oldukları takdirde atideki hakları haiz olacaklardır:

1- Kendilerini tayin eden devlet ülkesinde kâin emvale bu ülkede rüyet olunacak masaliha veya dermeyeran edilecek bilumum hukuka müteallik olmak şartile, bilcümle ukudü, tarafeyn hangi tabiiyette bulunursa bulunsun, kâtibi adil sıfatile kabul etmek.

2- Kendilerini tayin eden devlet tebaasının vaziyetlerini, evlenme mukavelâtını kâtibi adil sıfatile kabul etmek.

3- Kendilerini tayin eden devlet tebaasının imzalarını tasdik etmek.

4- Kendilerini tayin eden devlet makamât ve memurinden sadır olan her nevi evrak ve vesaikin imzalarını tasdik ve bunları tercüme etmek.

Şehbender tarafından tanzim veya tasdik olunan ve Şehbenderlik mührile mahtum bulunan yukarıda mezkûr senedat ve vesaikle tercümeler, suretler ve mustahreç fıkralar, şehbenderin memuren bulunduğu memleket dahilinde,

mevsuk veya mevsukiyeti musaddak vesaik, suretler, mustahreç fıkralar veya tercümeler misilli tanınacak ve Şehbenderin memuren bulunduğu memleketin salâhiyettar memurini tarafından tanzim, tasdik veya tercüme edilmiş gibi aynı kıymeti hukukiyeyi ve aynı kuvvei müsbiteyi haiz olacaktır.

Şurası mukarrerdir ki, salifüzzikir senedatın kıymeti ve kuvvei sübutiyesi Şehbenderin memuren bulunduğu memleketin Katibiadillerinden veya diğer memurini mümasilesinden sudur eden evrakı mümasilesi gibi yalnız şekil noktai nazarından olup senedat veya vesaikin esas ve kabiliyeti icraiyesi noktai nazarından değildir.

İşbu senedat veya sair vesaik Şehbenderin memuren bulunduğu memlekette icra olunacak işlere taallûk ediyorsa mezkûr memleket kavanini mucibince lâzımgelen damga resmi ile sair harç ve resimlere ve kezalik bu memlekette maddenin usulen tabi olduğu bilûmum muamelâta tabi olacaklardır.

Tarafeyn Şehbenderlikleri Kançılaryalarında tescil edilmiş evrakın mevsukiyet ve tanzimi veya salifüzzikir suret, fıkrai müstahrece veya tercümelerin mevsukiyet ve aslına mutabakati hakkında bir şüphe tahaddüs ettiği takdirde bunların asıllarile mukabelesini talep edecek olan alâkadarın bu talebi reddedilmeyecek ve mumaileyh lüzum görürse esnayı mukabelede hazır bulunabilecektir.

Madde 15

Akit devletlerden birinin tebaasından bir şahsın diğerinin ülkesinde vefatı halinde salâhiyettar memurini mahalliye havzai memuriyeti dahilinde vefat vukubulan Şehbenderi derhal keyfiyetten haberdar edecek ve müteveffanın vefat ilmühaberinin bir sureti musaddakasını en kısa bir müddet zarfında Şehbendere bilâharç gönderecektir.

Madde 16

Tereke mesaili ahkâmı atiyeye tevfi kan tanzim edilecektir:

1- Ali âkit taraflardan birinin tebaasından bir şahsın vefatı ile diğerinin ülkesinde bırakılan menkul bir mirasın açılması halinde memurini mahalliye müteveffanın tabi bulunduğu devlet Şehbenderine bilâteahhur keyfiyeti ihbara mecbur olacak ve aynı zamanda varisler ile bunların bulundukları mahalleri ve bir vasiyet mevcut olup olmadığı hakkında mümkün olduğu kadar elde edilmiş olan malûmatı ve kezalik terekenin muhafazası zımında kendi taraflarından ittihaz edilmiş olan tedabiri Şehbendere bildirecektir.

Şayet mirasın açılmasından Şehbender daha evvel malûmattar olursa keyfiyeti aynı suretle memurini mahalliye iş'ar edecektir.

Şehbenderler ve memurini mahalliye terekeyi mühürlemek, defter tanzim etmek ve kezalik mühürleri fekketmek muamelelerini müştereken yapmakla mükelleftirler. Şu kadar ki, teahhur tereke için bir tehlike tevhit edebilecek ise

Şehbender veya memurini mahalliye, bilâhare iştirakini temin için diğerini bilâtehir haberdar etmekle beraber, salifüzzikir muamelâtı yalnız olarak ifa etmek hakkına malik olacaktır.

Gayri menkul terekelere gelince, bunlar munhasıran memurini mahalliye'nin salâhiyetine dahildir. Memurini mumaileyhim işbu terekelerin mevcudiyetinden alâkadar Şehbenderleri haberdar edecektir.

2- Hakkı verasete, mirasın taksimine ve tasfiyesine, varislerle musalehler arasında yapılacak hesabata müteallik her dava, miras menkul olduğu takdirde, murisin hini vefatında tebaasından bulunduğ u devletin mahakiminde miras gayri menkul olduğu takdirde, bu mirasın ülkesinde kâin bulunduğ u devletin mahakiminde ikame edilecektir.

Tereke hakkında veraset veya vasiyetten başka bir diğ er cihetli hukukiyeye mübteni olarak şehbenderin memuren bulunduğ u memleketin veya bir devleti salisenin tebaası tarafından müddeiyat veya mutalebat dermeyanı halinde bu hususta karar itası daima Şehbenderin bulunduğ u memleket mahakimine veya diğ er alâkadar makamata ait olacaktır.

3- Tereke mesailinin rüyetine fıkrai sabıka mucibince, murisin mahakimi milliyesi salâhiyettar olduğu halde makamâtı mahalliye terekenin muhafazası için tedabiri lâzıme ittihaz edecek ve işbu maddenin birinci fıkrasına tevfi kan murisin tebaasından bulunduğ u devlet Şehbenderini bilâtehir keyfiyetten haberdar eyleyecektir.

Evvelki bent mucibince memurini mahalliye tarafından ittihaz olunan tedabir, Şehbenderin talebi halinde, refolunacaktır.

4- Şehbender, menkul mirasın eşhası hususiye veya makamâtı mahalliye yedinde bulunabilecek olan kâffe i aksam ve eczasını, müteveffa bunların teslimlerini hangi şerait dahilinde talep edebilir idi ise, o şerait tahtında tesellüm hakkına malik olacaktır. Bu takdirde Şehbender mirasın menafiini bizzat tedvir veya mirası mahakim nezdinde ve mahakim haricinde temsil etmek için bir vekil nasbederek menkul mirasın hüsnü idaresini temin ile mükellef olacaktır.

Şurası mukarrerdir ki, şayet Şehbenderin bulunduğ u memleket veya üçüncü bir devlet tebaası mirasta alâkadar bulunursa Şehbender veya onun tarafından tevkil edilmiş olan şahıs mirasın idaresi hakkında ittihazı lâzımgelen her hangi muamele için memurini mahalliye ile mutabık kalarak hareket etmeğ e mecbur olacaktır.

5- Şehbender, menkul mirasın tesellüm eylediğ i bilcümle aksam ve eczasını murisin yevmi vefatından itibaren dört ay müddetle emoneten muhafaza edecektir. Şu kadar ki, Şehbender, mahkeme masarifi ni, Şehbenderlik harçlarını, memurini mahalliye'nin masarifi ni, keزالik müteveffanın son hastalığ ı ve cenaze masraflarını, hizmetçi ücretlerini, son altı aylık icar bedelâtını ve indeliktiza, efradı ailesinin infak ve iaşesi masarifi ni tediye için muktazi mebalığ ı tereke mevcudundan hemen ifraz edebilecektir.

Şehbender, miras vergilerinin ve kendisine arzedilecek müddeiyatın tesviye ve tatmin veya usulü veçhile temininden evvel tereke idadına dahil bulunan eşyayı ne memaliki ecnebiyeye göndermek ne de varislere veya tenfizi vasiyete memur kimselere teslim etmek hakkını haiz olmayacaktır. Şayet Şehbender işbu müddeiyatın varisler tarafından kabul edilmiş veya bir mahkeme kararıyla tasvip ve yahut salâhiyettar makamı adliye usulü dairesinde arzedilmiş olduğu hakkında müteakip altı ay zarfında haberdar olmazsa bu mecburiyet sakit olur.

Rüsumu maliye hususunda, âli âkit taraflardan birisinin tebaasının diğer taraf ülkesinde bıraktıkları miraslar tebaai mahalliyeye ait olanlarla müsavi derecede mükellef tutulacaktır.

6- Devleteynden birinin tebaasının tarafı diğer ülkesinde bulunan terekelerinin açılması, idaresi ve tavfiyesi hususlarından mütevellit kâffe mesailde Şehbenderler kendi milletlerine mensup olup gaip, mahcur, gayri ehil yahut sagir olan varisleri, bunlar başkaca vekiller nasbetmemiş oldukları takdirde, bilûmum makamâtı mahalliye nezdinde temsil etmeğe bihakkin mezun olacaklar ve bu suretle sıfatı vekâletlerini hususî bir vekâletname ile isbata mecbur tutulmaksızın resmen mezkûr varislerin mümessilleri gibi tanınacaklardır.

Şehbender, varislerin mümessili olmak itibarile makamâtı mahalliye huzurunda terekeye müteallik her hangi bir davaya şahsen dahil edilemez.

7- Yukarıda geçen hükümler, âli âkit taraflardan birinin ülkesinde bulunan ve işbu ülke haricinde vefat etmiş olan tarafı diğer tebaasından birinin terekesine ait emvali menkule ve gayri menkule hakkında da kıyas tarikile tatbik olunur.

8- Ali âkit taraflardan birinin gaip bulunan veya temsil edilmemiş olan tebaası tarafı diğer ülkesinde küşat edilen bir terekede alâkadar olduğu takdirde murisin tabiiyeti ne olursa olsun, Şehbenderler, hususî bir vekâletname ibrazına muhtaç olmaksızın, bu varakanın mümessili sıfatı ile hareket edebileceklerdir. Fakat Şehbenderin müdahalesi, kendi tabiiyetine mensup hak sahiplerinin hazır oldukları veya temsil edildikleri andan itibaren kabul edilmeyecektir.

Şukadar ki: bu hüküm, müteveffanın tebaasından bulunduğu devletin memurini Şehbenderîsine muahedat ile tanınmış olan hukuka halel iras edemeyecektir.

9- Ali âkit taraflardan birinin tebaasından olan ve tarafı diğer ülkesinde gerek bir sefinede gerek karada vefat eden tayfa ve yolcuların veya diğer seyyahların terekesi vukuunda terekenin defterlerini tanzim etmek ve terekenin muhafaza ve tasfiyesi için muktazi sair muamelâtı resmiyeyi ifa eylemek hususunda munhasıran müteveffanın memleketi Şehbenderleri salâhiyettar olacaklardır.

Ali âkit taraflardan birinin tebaasından olup tarafı diğere mensup bir sefine derununda vefat eden tayfaya ve yolculara ait ücretler, maaşat, kıymetli evrak ve eşya muvasalat limanında bunların mensup oldukları milletin Şehbenderine teslim edilecektir.

Madde 17

Ali âkideyn tarafların Şehbenderleri kendi sağır, mahcur ve gayri ehil tebaaları için vesayet veya kayyumluk tesisi lüzumunu memur bulundukları devletin makamı aidine iş'ar edebileceklerdir. Şu kadar ki, bu makam ittihazı kararda serbest kalacaktır.

Madde 18

Seyri sefaine müteallik mevadda âli âkit taraflar Şehbenderlerinin vazaifi ahkâmı atıye dairesinde cereyan edecektir.

1- Şehbenderler, Liman nizamlarına tevfikı hareket etmek üzere mensup oldukları memleket sefaininin duhul ve sevkini teshil ve havzei memuriyetleri dahilindeki sulara tevakkufları müddetince mezkûr sefaine muzaheret edebileceklerdir.

Bu maksatla kendi milletlerine mensup sefaine, bunların serbest pratika almalarını müteakip, bizzat ezimet veya vekiller izam, kaptanı ve mürettebatı isticvap ve evrakı sefineyi tetkik ve seferlerine, mahalli azimetlerine ve seferler vukuatına dair beyanatı kabul ve manifestolar tanzim edebileceklerdir.

Şurası mukarrerdir ki bu maddede mezkûr (mürettebat) tabiri zabitanı, gemicileri, ateşçileri ve sefinede müstahdem diğer bilûmum eşhası ihtiva eder.

2- Şehbenderler, mensup oldukları memleketin sefaini ticariyesinde intizamı dahilinin muhafazası ile munhasıran mükellef olacaklardır. Şehbenderler sefaini mezkûrenin kaptanları, zabitleri ve tayfası arasında zuhur edecek her nevi ihtilâfları ve bilhassa ücrete ve mütekabilen münakıt teahhudatın ifasına müteallik olanları bizzat hal ve tesviye edeceklerdir.

Memurini mahalliye gemide hadis olan kargaşalıklara, karada veya limanda asayışı umumîyi muhil bir mahiyette olmadıkça ve yahut Şehbenderin memuren bulunduğu memlekete mensup veya mürettebattan olmıyan bir şahıs bu kargaşalıklara karışmış bulunmadıkça müdahale edemiyecektir.

Diğer bilcümle ahvalde, memurini mezkûre, Şehbenderlere, talepleri vukuunda, vazifelerinin ifasını teshil için muzaherette bulunmakla iktifa edeceklerdir.

3- Şehbenderler, mensup oldukları memleketin sefaini harbiye ve ticariyesi mürettebatından olup âli âkit taraflardan birinin ülkesine firar etmiş olan eşhası derdest ve bunları gerek sefineye, gerek vatanlarına iade ettirebileceklerdir.

Bu maksatla Şehbenderler salâhiyettar makamâtı mahalliyeye tahriren müracaat edecekler veya sefinenin defterlerini ve tayfa listesini yahut bu vesaikın musaddak bir fıkrai müstahrecesini ibraz ederek talep edilen eşhasın hakikaten mürettebattan olduğunu isbat eyleyeceklerdir.

Bu suretle tevsik edilen talebi mezkûr üzerine firarîlerin tesliminden imtina edilemeyecektir.

Bundan başka mezkûr firarîlerin taharrisi ve derdestleri için memurini Şehbenderiye her gûna muavenet ve muzaheret ibraz edilecek ve mezkûr firarîler, Şehbenderin talebi tahririsi üzerine ve masarifi Şehbendere ait olmak üzere memleketin hapsanelerine sevkedilecekler ve sefineye iadeleri zamanına veya memleketlerine gönderilmeleri için bir fırsat zuhuruna kadar orada mevkuf tutulacaklardır. Şu kadarki, firarîlerin derdest olundukları günden itibaren iki ay zarfında bu fırsat zuhur etmez veya mevkufiyet masarifi muntazaman tesviye edilmezse üç gün evvel Şehbendere ihbar şartile mezkûr firarîler aynı sebepten dolayı yeniden tevkif olunamamak üzere serbest bırakılacaklardır.

Şayet firarîler karada her hangi bir cürüm işlemişler ise mahkeme hükmünü ita ve bu hüküm tamamen ve kâmilan icra olununcaya kadar memurini mahalliye emri teslimi tehir edebilecektir.

Ali âkit taraflarca şurası mukarrerdir ki, mürettebat idadına dahil olup firar eyledikleri memleketin tebaasından bulunan eşhas bu madde ahkâmından müstesna olacaklardır.

4- İki memleket sefaininin denizde duçar olacakları hasarata müteallik hususat, sefain mücehhizleri, hamule sahipleri ve sigortacılar arasında hilâfına ahkâm mevcut olmadıkça sefaini mezkûre müteakabil limanlara ister bilihtiyar, ister bilmeceburiye dahil olsunlar, mensup oldukları millet Şehbenderleri tarafından hal ve tesviye edilecektir. Şayet Şehbenderin memuren bulunduğu memleket veya bir devleti salise tebaası işbu hasaratta alâkadar bulunursa hususâtı mezkûre bilcümle alâkadar arasında birrıza tesviye edilemediği takdirde, makamâtı mahalliyece halledilecektir.

5- İki memlekette birinin hükûmetine veya tebaasına ait bir sefine tarafı diğer sevahilinde gark olacak veya karaya düşecek olursa memurini mahalliye alâkadar Şehbenderi keyfiyetten bilâtehir haberdar edecektir.

Şu kadar ki, iki memlekette birine mensup olup diğerinin kara sularında garkolacak veya karaya düşecek olan sefainin tahlisine müteallik ameliyat kendi Şehbenderleri tarafından idare edilecektir. İki memlekette memurini mahalliye müdahalesi ancak mezkûr Şehbenderlere muavenet, intizamı muhafaza, mürettebat haricinde olan tahlisiyecilerin menafiini sıyanet ve emtianın duhul ve hurucunda riayet edilmesi lâzım olan ahkâmın icrasını temin maksadile vaki olacaktır.

Mezkûr Şehbenderlerin veya murahhaslarının gaybubetinde ve bunların muvasalatlerine kadar memurini mahalliye kazadan tahlis edilen eşhasın himayesi ve eşyanın muhafazası zımında muktazi bilcümle tedabiri ittihaz edeceklerdir.

Bu muhtelif ahvalde memurini mahalliye müdahalesi, tahlisiye ameliyatının ve kurtarılan eşyanın emri muhafazasının istilzam edeceği ve mümasil ahvalde sefaini milliyenin veya en ziyade mazharı müsaade millet

sefaininin tabi olabileceği harçlar müstesna olmak üzere, hiç bir suretle masraf istifasına mahal vermeyecektir.

Gark olan sefainin tabiiyeti hakkında şüphe hüdusü halinde bu maddede mezkûr vazâifin ifasına munhasıran makamâtı mahalliyeye salâhiyettar olacaktır.

Kurtarılan emtia ve eşya, istihlâkâtı mahalliyeye dahil edilmedikçe, hiç bir gümrük resmi tediyesine tabi değildir.

6- Şehbenderlerin geçen fıkralarda zikredilen seyrisefaine müteallik mevaddaki vazâifi hasr ve tahsis mahiyetini haiz olup ef'al ve muamelâtı saireye hiç bir suretle teşmil edilemeyecektir.

Binaenaleyh, şurası mukarrerdir ki, indeliktiza memurini mahalliyeye memleketlerinin limanlarında tarafı diğer sefaini ticariyesi derununda istintak ve isticvap, taharri, haciz, derdest, kablelhüküm tevkif, şühut istimai, bir hükmün veya resmî icbarı tazammun eder bir muamelenin icrası hususlarını doğrudan doğruya icra edebilecektir.

AHKÂMI UMUMİYE

Madde 19

Bu mukavelenamenin Şehbenderlerin vezaifine müteallik bilcümle ahkâmı, vazâifi şehbenderiyi ifaya mezon oldukları takdirde, âli âkit tarafların siyasi memurları hakkında dahi mer'idir.

Madde 20

Bundan başka şurası mukarrerdir ki, âli âkit taraflardan birinin şehbenderlik rüesa ve memurini diğer taraf ülkesinde en ziyade mazharı müsaade milletin aynı sınıftaki memurinine bahşedilmiş veya edilecek olan bilcümle imziyazat ve muafiyata mütekabiliyet şartile mazhar olacaklardır. Binaenaleyh şurası da mukarrerdir ki, âli âkit taraflardan hiç biri kendisi tarafından diğer taraf memurini Şehbenderisine bahşedilenlerden başka imtiyazat ve muafiyatı kendi memurini Şehbenderisi lehine talep için yukarıda muharrer en ziyade mazharı müsaade millet kaydinden istifade etmek iddiasında bulunamayacaktır.

Madde 21

Bu mukavelename tasdik edilecek, tasdiknamelerin teatisinden bir ay sonra iktisabı mer'iyet eyleyecek ve âli Akit taraflardan biri veya diğeri tarafından fesih edildiğinin tebliğinden itibaren altı aylık bir mühletin inkızasında hükümden sakıt olacaktır.

Tasdikan ilimakal bu hususta alelusul salâhiyettar olan zirde vaziinülmiza işbu mukavelenameyi imza ve mühürlerle tahtim etmişlerdir.

Tiranda 11 temmuz 1927 tarihinde iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

İlyas Veriyoni

Tahir Lutfi